

**Viðmerking:**

javnar, varð nýttur til upp-sparing til stöðugintøku, varð nýttur til at skapa betri karmar hjá vinnulivinum, varð nýttur til effektivisering av almenna sektorinum — stutt sagt um blokkurin varð nýttur sum ein fram-tíðariliga heldur enn til lønir og nýtslu, vildi blokkurin ikki havt tey somu negativu árinini á javnvágina í sam-felagnum og búskapinum, ið hann hevur í dag. Á figgarætlanini fyri ár 2000 eru broytingar gjørdar soleiðis at møguleiki nið verður fyrri, at siggja hvussu stórur partur av blokkinum verður nýttur í føroyska samfelagnum, og hvussu stórur partur verður upp-sparður.

Trupulleikin er, at tað sjálvsagt liggur eitt stórt trýst á politikkararnar at økja um útreiðslurnar um peningur er tøkur, og sam-stundis er spurningurin eisini, hvussu feingi danska stjórmin er fús at geva føroyingum ein blokkstøðul, sum føroyingar velja at nýta til tilik endamáli.

**Vinnulivspolitikur**

Eitt óki, ið roynt verður at gera meira við, men sum eisini eigur at verða gjørt meira við í Føroyum er vinnulivspolitikur. Møguleiki er fyrri at bota um karmarnar hjá vinnulivinum í nógv størri mun enn í dag, bæði fyrri at tekkjast útlendskum lögum og fyr-tøkum og fyrri at økja áhugan hjá føroyingum at fara í holt við egið virksema, fyrri m. a. at skapa grundarlag fyrri nýggjum vinnum. Tann vinnulivspolitikur, ið oftast er farin fram í Føroyum er selektiver vinnulivspolitikur, ið er málraettaður til fiskivinnuna.

Neyðugt er, at hugsað verður meira viftveandi við generellem vinnulivspolitikki, soleiðis at um-stöðurnar hjá serstakliga nýggjum fyrirkønum og vinnugreinum gerast so góðar sum møgulegt, sam-stundis sum gamlar fyrirkøur og vinnur fáa so góðar um-stöður sum møgulegt at nærast í. Somuleiðis hevði verið gott við eini langtíðarætlan fyrri, hvørji mál ynskt varð, at náa innan ymsar vinnugreinar innan eitt ávíst áramál, og síðani tilrættisleggja fýrða politikkin hjá hesi ætlan. Hetta hevði skapt meira tryggleika fyrri vinnulivið soleiðis at vinnurnar vinsti, hvat politiska ætlanin var tey komandi árin. Neyðugt er við stöðugum politikki á hesum óki, fyrri at fólk kunnu føla seg tryggari, tá ið tey gera fløgur í nýggjar fyrirkøur, á tann hátt, at tey vita, at tær fyrirtreytir, ið vóru galdandi, tá ið tey stovnaðu fyrirkøurnar, ikki verða broyttar í heilum.

Tá ið tosað verður um veruliga at gera Føroyar til eitt 'vinnuvinarligt' land á øllum økjum, er ein av størstu forðingunum hjá Føroyum at vit eru so fá í

tali. Ein styrktur vinnulivspolitikur má tiskil fara fram samstundis sum ein umskipan av almenna sekt-orinum fer fram, soleiðis, at fólk, ófaklærd eins væl og faklærd, verða tøk hjá privata sektorinum. Somuleiðis verður neyðugt, at vinnulivið, ið samstarvi við tað almenna, er til reiðar at gera fløgur í útbúgving- og eftir-útbúgving av fólki, soleiðis, at tey kunnu nýtast innan tær vinnur, ið hava brúk fyrri arbeiðsmegi. Tí tá ið produktiviteturin er høgur, er torført at økja um fram-leiðsluna uttan tilgongd av arbeiðsmegi. Vit eru nú á veg inn í 'vitunarsamfelagið' og neyðugt er, at stórir dentur verður lagdur á at útbúgva og endurútbúgva fólk, fyrri at klára seg í altíðandi kappingini. Eingin ivi skal verða um, at um vinnulivið fær tær røttu um-stöðurnar í Føroyum og fýrður verður ein stöðugur og tryggur búskaparolitikur og politikur sum heild, vil arbeiðsloysi gerast tann minsti trupulleikin í Føroyum, trupuleikin verður heldur at torvur verður á alt fleiri fólki.

Ein umfatandi vinnulivspolitikur og umskipan av almenna sektorinum vil í longdini víðføra relativt færr almennar útreiðslur og størri inntøkur frá privata sektorinum og er hetta ein grundarsteinur fyrri at tryggja tað velferðarsam-felagið — ið vit óll kunnu verða samd um, kundi verið betri á nógvum økjum, eitt nú á barnaansingar- og eldr-aðkinum.

**Umskipan innan ella uttan fyrri ríkisfelagskapin?**

Víst hevur m.a. verið á, at møguleiki er fyrri at fullføra stórtstæð allar umskipanir innan fyrri ríkisfelagskapin, og tað ljóðar sjálvsagt mikið gott; men spurningurin er: Ber hetta í veruleikanum til - er politiski vilji til staðar at gera hesar umskipanir, so leingi sum ríkisstjóðin verður latin føroyska lands-kassanum, sum harvið ger tað figgariliga minni átrók-andi at fremja neyðugar um-skipanir? Higar til hevur tað víst seg, at ávísar umskipanir eru farnar fram, men hesar hava í alt ov stóran mun verið grundaðar á danskar fyrirtreytir og danskar skipanir, ið sjálvsagt ikki eru bestu loysnirnar í einum samfelagið sum tí føroyska við 44.000 í-búgnum.

Føroyar hava í dag eitt væl útbýtt velferðarsam-felag, eingin ivi um tað, men neyðugt verður at royna nýggjar leiðir, ið byggja á føroyskar fyrirtreytir, fyrri at tryggja føroyska velferðarsamfelagið í framtíðini — um hetta verður innan ella uttanfyrri ríkisfelagskapin verður upp til føroyska fólkið at avgerða.

# Ynski: Ein sjálvstøðugan Javnaðarflokk - takk

Aðalorðaskiftið um Hvítubók á Føroya Løgtingi er farið afturum, og eftir standa allir setningarnir, sum flugu um oyrið á okkum føroyingum; mannt bleiv sagt, vent og dreypað - og endurtøkurnar vóru eins nøgvar.

Eitt, sum vit serliga hava bitíð merki í, er, hvussu Føroya Javnaðarflokkur fyrst sigur seg vilja samstarva við samgonguna, og er opin fyrri einari »út-strekkari hond« um ríkis-rættarlugu stöðu Føroya, men í sama andadrátti setir hann treytir við, hvussu hetta samstarv skal fara fram, karmurin verður settur - »ein og hvør loysn skal verða innan fyrri ríkisfelagskapin«! Hvør snakk-aði um øvugt samráð-ingartaktikk?? Hvussu hevði tað verið um Javnaðarflokkurin setti seg niður saman við samgonguni, og greinaði út hvat man er samdur um, hvørji eru felags áhugamálini?? Hvar leggja ósemjurnar - og útrá hesum finna útav um eitt samstarv kann halda fram.

Men tað fyrirkemur mær sum um at Javnaðarflokkurin vil leggja linjurnar beinanvegin, og soleiðis helst stæða undan at gera sína stöðu upp, og veruliga víðkenna at felagsáhuga-málini millum politikkk samgongunnar á ríkisrættarlaga ókinum, og tí sum Javnaðarflokkurin sigur seg kunna ganga við til, samanumtikið ikki er so stórir, so kann Jóannes Eidesgaard royna at mótpregvað hesum, men so má hann og Javnaðarflokkurin byrja við at sleppa nógvum av tí sum teir higartil hava sagt seg vilja, men hava torført at fremja í verkið.

Undir orðaskiftinum á Tingi, kom eisini fram at landsstýrið vildi geva Javnaðarflokkinum ein møguleika, og seta serfrøðingar at kanna um »mótspæl« Javnaðarflokks-ins kann setast í verk, men tá komu javnaðarmenn ein fyrri og annar eftir og settu spurningar, var ov seint - spældu fornernaðir.

Hvøði eg verið ein av teimum skuldi eg tikið av uppá standandi fót - um teir veruliga meina nakað

við sín »sjálfstýrispoli-tikk«.

Um tað er hetta sum skal til fyrri at seta á skurðin, fyrri at skera svullin, sum kallast ríkisveiting og heimastýrið burtur, so lat tað verða eina byrjan.

Men lunkaður sum altíð vil, Javnaðarflokkurin tøva, draga út - fornem-isligir vísa á »jamen tit søgdu...« og »nú er for seint...« - hvat við samfelagnum og tí politikki sum tað so hariliga hevur brúk fyrri??

Svarið liggur møgulega í tí tvískinnaða trupulleik-anum sum Javnaðarflokk-urin hevur. Flokkurin hevur ein veljaraskarð, har ein partur av hesum als ikki tekur undir við ríkis-felagskapinum.

Síðan eru tað tey, sum eru heimastýrisveljarar, sum velja Javnaðarflokkin. Fyrri at tekkjast báðum pørtum, mátti flokkurin finna eina kós sum liggur ímillum, sum bæði kann vísa á sjálfstýristankar. Og samtíðis hava ein politikkk sum sýnir trúskap móttveg-is heimastýrinum - tí odd-amenn og kvinnur í Javn-aðarflokkinum hava gjøgnum tíðina verið gar-antar fyrri Heimastýrislög-ini, og tað hevði neppa verið heppið at komi við ein-um politikki sum stílaði út úr ríkisfelagskapinum. So er eitt at gera, nevniliga at laga flokspolitikk eftir hesum - gerandispolitikk-urin skal trýstast niður í henda formin - kosta hatta kosta vil, úrslitið: Eitt lunkað politiskt mótspæl á ríkisrættarlaga ókinum, har »skal« ella »skal ikki«, í alt ov stóran mun hevur merkt Javnaðarflokkin - eisini í aðalorðaskiftinum.

Síðan er tað hetta løgna sum er farið fram seinastu 2 árin. At tað nú skal verða so týðningarmikið hjá donskum politikarum at koma til Føroya - okkurt bleiv kalla »arbeiðsferð«, okkurt annað fyrri »kun-ningsferð«.

Aftur her hevur Javnaðarflokkurin verið vertur fyrri teimum flestu, og hvørja einastu ferð hava vit borgarar staðið eftir við einum lognum smakk í munnum, og sett spurning-in: Hvi skulu danskir poli-

tikarar koma til Føroya fyrri at standa á einum lands-fundi fyrri, og øðrum eftir, og trútað niður í føroying-ar, hvørjar avleiðingar verða um vit fara út úr rík-isfelagskapinum, og hvat vit vinna við at verða verð-andi?? Og í sama viðfangi vaska sínar hendur - sum ein annar gjørdi á sinni, og kunngerá, at hetta er nakað sum føroyingar sjálvir av-gera.

Tú kanst kalla tað hvat tú vilt, men eitt skerst ikki burtur - at tað er ilt at koma til nakra aðra niðurstöðu enn, at allar vitjanirnar hava havt ein felagsnevna-ra - nevniliga at fremja so stóra ávirkan sum mögu-ligt á vanliga føroyingin, langt áðrenn nakrar sam-ráðingar yvirhovur eru byrjaðar, og nakað ítökilig er at fara til fólkaatkvøðu um.

Hatta er at blanda seg uppi føroysk viðurskifti, og als einki við tað at gera sum vanliga verður fært fram, nevniliga at tað er uppá silt pláss at kunna føroyingar um eitt og annað, hevði tað verið vanligt, at henda vælsignaða kun-ningin var gjøgnumgang-andi viðvíkjandi øllum viðurskiftum, men tað vita vit óll, at so er ikki.

At Sambandsflokkurin vil hava danskar politikar-ar hendavegin, fyrri at siga okkum hvussu vit skulu liva og láta er einki nýtt, tað er teirra tilverugrund-arlag.

Toppurin bleiv náddur tá sjálvur Statsministerin, á røðarspallinum í Fólka-tinginum, í setanarroðu síni gjørdi klárt, hvørja stöðu danska stjórmin hevði í ríkisspurninginum millum Føroyar og Dan-mark - eisini áðrenn nakrar samráðingar eru komnar í gongd. Men tað sum kom fram undir hesi røðu Ny-rups, var tað sum ikki kundi fjaltast longur, nevniliga ein vátan frá danska Javnaðarflokkinum - umboðandi donsku stjórmina, til andstöðuna í Føroyum, um at ein loysn burði eftir teirra áskoðan verið at finna innan ríkis-felagskapin. Tankar um undirgravingarvirkssemið og politiskan taktikk at tí minni hepná slagnum,

koma mær til hugs.

Nyrup hevur áður sýnt ódugnaskap sín, tá ein poli-tikkur viðvíkjandi Føroy-um skal stingast út í kortið, og hetta var ikki nakað undantak í so máta, og ó-hoyrt millum eygleiðarar.

Alt tað sokallaða »mótspælið« hjá Javnaðarflokkinum, rungaði á Christiansborg sjálvan set-anardagin, lögdi samanfall »einki lögdi er í hesum«, kunngerð Jóannes Eides-gaard í útvarpinum. Fyrri hann er alt, sum stjórmin kann leggja fram, honum til fyrirums, í finasta lagi; so kann politikur í Føroy-um verða tað hann er - eg trúði veruliga at for-maðurin í Javnaðarflokki-num var ein betri politikari enn so; men tá man er so bundin niður sum flokk-urin hjá Jóannes Eides-gaard er, fyrri tað fyrsta av at royna at tekkjast sínum sjálfstýrisinnáðum veljar-um, fyrri tað annað ikki at vanda heimastýrisveljaru-num bakið, og fyrri tað trýða at liva í einari sam-ríkissemju við stjórmina hjá Poul Nyrup Rasmussen; so er heldur ikki lætt at verða konstruktiver og mennandi í sínum politiska útspæli.

Eg vildi vaknað upp til ein politikkk, har flokkarnir settu seg niður, og hugdu at hvat teir eru samdir um og hvar liggur óseman - hvussu verður hildið fram.

Hetta krevur at tann part-urin sum kallast Javnaðarflokkurin, ger seg leysan av tí tvískinnaða politikki-num har hann bæði vil hava evsta vald í Føroyum, har lögtingið er evsti myndugleiki og har føroyingar sita við ábyrgdini í egnum landi og samtíðis vil verða í einum ríkisfel-agsskapi, hatta eru tveir hestar sum ikki lata seg ríða á - samtíðis, í mínum hugaheimi, men eitt opið samráðingarsinnid kann sjálfvandi føra til loysnir, sum ikki vóru væntandi.

Eitt ynski er tí: Ein sjálv-støðugan Javnaðarflokk - takk, við samráðingarbør-ið, so er tann breiða semjan sum so mangan varð havd á lofti undir orðaskiftinum um Hvítubók ikki langt burtur.

**Áki Andreassen**